

№ 5-6

NOORSOO AJAKIRI

№ 5-6

UUDISMAA.

SISU:

- * * * — A. Juhanson.
„Noorte pühad“ ja nende tähtsus. —
A. Lenotammi.
Praktilise elu õpetus. — tõlk. A. Juhanson.
Loomakaitse kultuurina — René Ode.
Noorsooliikumine väljamaal — A. Juhanson.
Põhjamaade koolinoorsoo kongress —
A. Juhanson.
Reisimuljed Norrast — M. Forsman.
„Concordia“ — V. E.
Ajakirjandusest — A. Lenotammi.
Kroonika.
Teadaanded ja üleskutsed.
Kirjavastused.

TARTUS.

II AASTAKAIK. — MCMXX.

Hind 5 mk.

Tallinna Noorte Püha.

Pühapäeval, 6. ja esmaspäeval 7. juunil 1920 a.

==== Kava: ====

Pühapäeval, 6. juunil.

- Kell 10. Pidulik rongikäik lippudega, muusika saatel läbi linna Harjuvärava mäele.
- Kell 11. Harjuvärava mäel. **Lillemüük, kõned**, ülemaalsed noorte sinfoonia kontsertid.

Kell 4. **Spordi pidu**

Üleriiklised noorsoo spordivõistlused.

Spordi mängud, vaba harjutused, naisvõimlemine, skoutide paraad jne.

Kell 8 õhtu. A. Kitzbergi laulumäng

„Kosjasõit”.

Esmaspäeval, 7. juunil.

Kell 10. Noorte miiting.

Kell 2. **Spordi pidu** (I päeva järg).
võistlused, vaba harjutused, mängud jne.

Kell 7 õhtu.

Lõpu pidu.

Noorte algupärandite õhtu sega eeskavaga. Kontsert.

P. S. Noorte kunstitööde näitus.

Avamine pühapäeval enne lõunat.

T. Noorte Püha toimkond.

UUDISMAA

NOORSOO AJAKIRI
ILMUB 2 KÕRDA KUUS

TOIMETUSE JA TALITUSE ADR.:
TARTUS, RIIA TÄNAV № 2.

Nr. 5—6

EESTI KOOLINOORSOO KESKLIIDU HÄÄLEKANDJA

1920.

Tõest' on nagu laiemalt merelt nüüd tuut
Käiks noorte ja vanade üle.

On nagu hulk lehtesid pakataks puul
Ja avaks end suvede süle.

See on nagu liiginev kevade kõue,
Mis põksuma lööb iga palava põue.

Kel kõrvad on kuulda, see kuulgu!

G. Suits.

Tere tulles Tartu noorsoo kevadpühale kõik, kelle hinges pole kustunud nooruse tulileek!

Noorus — see on kevad, kevad see on noorus. Mis oleks ligemad üksteisele, kui need kaks! Hõisata ja trallida, „kevadet rinna sees kandes“ — seda tahab noorus ja on õigustet seda tahtma pääle hoolt ja vaeva nõudva õpiaasta. Mis oleks kenam, kui hõisata, pakitsevat noorusjõudu rinnas tundes, sellal, kui kevadine Päike külvab Ilu ja Hõisi. Kui vähe on viimased aastad võimalusi annud hõisata ja trallida, kevadet tunda kevadel, hõisi noppida hõite aegu. Kui mitu aastat oleme tänapäevsuse rasket koormat kandes ootanud paremaid aegu, mis ommeti nii visad tulema. Kuid küllalt mustast murest — kevad on selleks, et ürikesekski anduksime rõõmule ja lõbule, unustes argipäevse eluproosa. Ja kes muu, kui mitte noored, peaks seda tegema! Kuid ärgu muutugu meie lõbustused üleliigseks enesepillamiseks, elujõudu, noorusenergiat ilmaaegu raiskavaks lõputuks bakhanaaliks, vaid püsigu tervendavana, värskendavana vaheldusena argipäevses töös.

Tartu „Noorte püha“ — see on esimene sarnane Eestis, kuid ärgu jäägu ta viimaseks. Igal kevadel kordugu ta, tuues uut jõudu ja värskust, kunni paistab Eesti üle kevadpäike ja liigub selle paistel tulevikurikas noorsugu.

A. Juhanson.

„Noorte pühad“ ja nende tähtsus.

„Noorte püha“ — see mõiste on meil alles uus. Alles tänavu esimest korda esineb ta kogu omas ulatuses. Mujal — väljamail on see aga kujunend juba harilikuks igaaastaseks nähtuseks. Noorsoo kongresse — sarnaseid mitmepäevseid „lööminguid“, nagu meil, mujal pool ei tunta, vaid säääl on nad alati ühenduses pidustusiga, mis moodustavadki pääosa. On see ka loomulik, et säääl, kus organisatsioonid omanud juba kindla ilme, põletavaid päevaküsimusi vähe, kuna meil, kus organisatsioonid alles kujunemas, nende kallal nii palju vaeva, eriti, et oleme juba iseloomult küllalt jonnakad ja separaistsed. Loodetavasti jõuame aga meiegi pea sellest perioodist välja ja võime noortele omase kerguse ja vaimustusega ulatada teineteisel käe üleestilisil noorsoo pidustusil.

Kasu niisugusist noorte päevist, mis edespidi, olude paranes, kahtlemata üleriiklikuks kujunevad, on mitmesugune.

Esiteks aitavad nad suuresti kaasa kodumaa tundmaõppimisele, sest 4—5 aastat järjest iga kord ise linnas niisudusil pidustusil olles, mille eeskavas loodetavasti ka alati „linnaga tutvustamine“ ruumi leiab, saame pea kõigist kodumaa suuremist linnust ülevaatliku pildi.

Teiseks kasvatavad nad noorsoo keskel ühistunnet ja edendavad läbikäimist üksikute linnade ja koolide vahel.

Kolmandaks võimaldavad nad õpilasil laialise eneseavalduse, kõigil aladel endi võimiste näitamise, sellega hoogu ja tõuget andes edespidiseks hoogsamaks tööks, tõrjudes ühtlasi välja alaväärtuslised, enamaltjaolt mõttetuks enesepillamiseks muutuvad peod ja klunkerid.

Loodetavasti ei jäta sarnased pidustused vanemadki põlve — õpetajaid külmaks ja pea neidki endi keskel vaimliselt noortena ja vähemalt pidustustegi puhul seltsimeestena näeme.

Kui tänavused pidustused ehk küllalt läbilöövad pole, siis teame, et selles süüdi vilumatus ja virilad olud, edespidi aga, olles enam kogenud, suudame vähema vaevaga saavutada paremaid resultaate.

Selleks tahtmist ja jõudu!

A. L e n o t a m m i.

Praktilise elu õpetus.

J. J. Sederholm. Työn tiede (töö teadus).

(Et ka meil, Eestis, nii noorte kui ka vanade juures puudub täiesti oskus aega võimalikult praktiliselt kasutada ja intensiivselt elada, siis, arvan, peaks see Soome Öppiva Noorsoo Karskusliidu häälekandjas „Pohjantähti“ 1916. a. ilmunud kirjutus küllalt ajakohane olema ja meie tegevuse kontrollseerimiseks tõuget andma.

T ö l k i j a.)

Mineva jõuluks (1915. a) ilmus raamatukauplusisse tähelepanuväärne raamat. Selle nimi on Työn tiede (Töö teadus), ja autor Helsingi ülikooli geoloogia professor J. J. Sederholm. See on „Pohjantähti“ lugejale vist tähelepanemata jäänud. Loomulik, kuidas siis muidu! Ja ometi on see üks paremaid, ja praktilisemaid raamatuist noorsookirjanduses, mida hulga aja järele olen lugenud.

Nimetet raamat on esitus Ameerika Taylori süsteemist, mille ülesandeks õieti on vabrikutöö produktsooni tõstmine, kuid mida sama hästi võib omistada peaaegu kõigile inimese tööaladele: põllutööle, kaubandusele, käsitööle, seltskonnatööle kui ka eraelule. — Allpool paar sõna selle süsteemi teostumisest tööstusilmas, et saaksime aru tema läbiviimisest sel alal, mis meile kõige tähtsam, nimelt eraelus.

Taylori süsteem on saanud oma nime enda alustajalt F. W. Taylor'ilt, kes oli Ameerika insener ja vabrikant. Selle päämõte on, et kõige otstarbekohasema meetodi tarvitamine igas inimese ja masina töös nõuab põhjalikku oskust ja vilumust. On küll ennemgi keerulisemaid töid õpitud, et osata neid teha kõige hõlpsama medoodi järele ja keeruliste masinate abil katsutud viimse võimaluseni vähendada inimese jõukulutust. Taylori suur teenus on ta kindlas tõenduses, et kõige lihtsamadki tööd nõuavad õppimist ja vilumist, kui tahetakse võimalikult häid tagajärgi. See on midagi aiva uut kogu meie mõtlemisviisis. Sest kes tõepoolest uskus, et näituseks niisugunegi töö, nagu koorma kandmine või kühveldamine õppimist nõuab. Harjumus on neis parem õpetaja, arvati. Taylor on näidanud täpikäälsete tähelepanekute varal (ta on, muu seas, uurimusesemeist elavaid piltegi võtnud), et näituseks raudplaadi kandja, kui see töö ta üksikasjalise õppimise objektiks pole olnud, tarvitab omas töös vale lihakseid, annab nende liikumisele kõvera tee, selleasemel, et tarvitada igas muskullilugutuses õiget sihti, jagab oma aja valesti töö ja puhkuse vahel. Kui need puudused töö tegemises täpikäälst ära on määratud, on töö juhataja ülesanne õige töõmetood ja iga lihakse tarvis õiged liigutused leida ja neid töõmeestele kätte õpetada. Sekundikell käes

saab ka õiget vahetööd ja puhkeaja vahel ära määrata ja töömehi seda tarvitama õpetada.

Korraldust üksikasjalisemalt seletada pole siin võimalik. Selle asemel vastan lühidalt neile küsimustele, mis kahtlemata tõusevad iga kahtleja pääs: Mis kasu on niisugusest üleliiga täpikäigest töö üksik-astjade õppimisest ja paremate meetodide otsimisest?

Tösiasiad annavad küsimusele kõige parema vastuse. Taylori süsteem on teostatud paljus Ameerika ja teiste suurte tööstusmaade vabrikutes. Millised olid tagajärjed? Järsk ettenägematu produktiivteedi tõus ja ettevõtete majandusliku kasu suurenemine. See asjaolu on olnud suureks õnnistuseks mitte ainult vabrikante, vaid ka tööliste. Tööpäev on tuntavalt lühenenud ja palk tõusnud keskmiselt 60%, üksikul juhtumisel veel enamgi.

Mis see tähendab, seda võime meie, kes me veel küllalt ei tunne neid kurbi ühiskonna pahesid, mida iseäranis suurtööstus on sünnitanud tööliste keskel, vaevalt aavistada.

Taylori süsteem asetab ka igale üksikule küsimuse: kas on sinu tööviis nii otstarbekohane, et see võimalikult häid tagajärgi annab? Käsi südamele ja vastame? Kui vaatleme läinud elu, peavad paljud meist nõus olema, et meie tegevus on suuremalt osalt olnud juhuslik. Oleme teinud, mis kunagi silmapilgul meile kõige enam on meeldinud. Väiksemgi väljastpoolt tulev võrgutus on saanud meid meie tegevuses takistada ja meie aega asjata raisata. Kui võiksime kokku arvata nende tundide arvu, mis oleme elus kasutanud lõpulepõhjust intensiivseks ja võimalikult otstarbekohaseks tööks, siis imestaksime pea kogusumma haruldase väiksuse üle.

Ainuke, mis meid on juhtinud sihikohase töö juure — on kool¹⁾. Ja siiski, kui mitugi koolitundi on asjata hukka saanud, mil meie ainamaks harrastuseks olnud oodata tunni lõppu!

Nii karedalt arvustavad paljud meist endi elu, kui tahavad olla iseendi erapooletud kohtunikud. Siiski ei tahaks süüdistada eestkätt meie tahtejõu nõrkust, vaid arusaamatust aja võrratust väärtusest ja teadmatust, mis teel võimalik oleks enda tööviisi põhjalikult muuta.

Need asjaolud märgib „Työn tiede“ täiesti õnnestanult ära. Et aga iga inimesele täiesti sobivast süsteemist loomulikult juttugi ei või olla, siis on selge, et igaüks peab ise endale looma tööviisi. Suureks abiks selles raskes ülesandes on „Työn tiede“ õnnestanud näpunäited. Puudutan neid lühidalt.

¹⁾ Meil eestlastel, on põhjusi sellegi juures kahelda.

Esimene eeltingimus tulukaks tööks on tervis, mis õleneb keha harjutamisest. Haiguste tulekut võib takistada! Võimlemine ja spordiharjutused, kui ka ihu eest hoolitsemine on mõõdapääsmatamad. Ühtlasi ka kehalik töö. Selle korrapärane harjutamine suurendab ühel ehk teisel moel meie võimeid. Ei ole ükskõik, kuidas seda harjutetakse: me peame anduma sellele südame soovi järele — ainult siis kiirustab see verevoolu ajudes ja elustab vaimlist loomisvõimet.

Paljas tervis ei garanteeri veel tulusat tööd. See on ainult algus, millele võime ehitada. Teine ülesanne on üksikasjaliselt selgeks teha, kuidas me töötame. Võib ära määrata näit. kui suure osa päevast kulutame lugemiseks, söömiseks, jutuajamiseks, lõbutsemiseks j. n. e. Pole raske näha, et tuntav osa meie ajast läheb kaduma, mingisuguseid tagajärgi järele jätmata. Seda aega võime ära kasutada — sellega võidame palju.

Eelmisega puutub lähidalt kokku õige tööviisi leidmine nende tööde tarvis, mis elus sääduspäraselt korduvad. Tähtis on ka elusihki kindlakstegemine.

Küsitakse, kuidas võin leida õiget tööviisi? Võimalikult täpikäelselt praeguse tööviisi ja tema vigadega tutvunedes ja vigu kõrvaldada püüdes. Kirjalikkude ülestähenduste tegemine on selle puhul vältimatu.

Kuid kas meie siis ei saa ühte minutitki kasutada endi tahtmise järele, hoolimata selle kahjust? Selleks pandagu tähele, et tulukas töö just võimaldabki meile elunaudingu. Laiskuse maitsemine on ekslik valenauding, mille õnnelikuma silmapilgu rõõmukarikas sisaldab tilga kibedat kõrvalmaitset. Edukas töö, sellevastu, on elu ülevam nauding. See võimaldab ka vaba silmapilkude tõesti väskendavalt kasutamise. Pääülesanne olgu: „**ela võimalikult intensiivselt nii töös kui ka mängus.**“

Soome keelest A. J u h a n s o n.

Loomakaitse kultuurina.

Nimelt noored, loomakaitse on ka osa kultuurist. Tõepoolest! . . . Jah hää küll, kui inimene on harit, teab kõik-sugu teadust, on veel karsklane, jne, aga eitab loomakaitset. On see kultuur? On see kultuur, kui vaadatakse külmal, rahuga seda päält, kui loomi piinatakse, kui töömees oma hobust peksab, kui tänavapoiss linde kivega pillub, neil jalad ära lõikab, sulgi kakub ja teisi piinavaid operatsioone teeb. On see kultuur, küsime? . . . Ei iialgi! Ja kui ometi mõni

metsik, süd ametu inimene tahab väita, et ka loomakaitseta on kultuur olemas, siis teeme loogilise järelduse et see nii pole. Väga imelik on metsik, barbaarne kultuur praegusel aastasajal.

Paljud püüavad tõendada, et iga inimese süda on individuaalne igal inimesel pole ju kaastundmust loomade vastu ja et loomakaitset seetõttu pole ka suuremat tulevikku. Ja õige küll, et igal inimesel ei ole kaastundlik süda ja paljuil ei ole kaastundmust inimeste vastu, kui tähele paneme hirmsaid mõrtsukatöid ja sõdu. Tõepoolest inimsöö kultuur peab veel arenema, et luua ideaalsemat, humansemat tulevikku ka ses suhtes. Ja seks peab noortsugu kasvatama, „kasvatama“ täies ulatuses, noorsoo pädagoogid peavad ka rohkem rõhku panema õrnuuse ja esteetika pääle, et nooril areneksid ka õrnad, kaastundlikud instinktid. Meie pole veel nii kaugele jõudnud, et noorsoole peetaks kõnesid loodus- ja loomakaitsest, nagu see on väljamail.

Ja kõigis kultuurilises riikes on ka arusaadud loomakaitse töö tähtsusest ja väärtusest. Inglismaal ulatas enne sõda loomakaitse seltside arv 400-ni, Saksa ja Prantsusmaal 300-ni. Indias ja Põhja-Ameerika Ühisriikes oli nende arv ka õige suur.

Ja vaatame veel, mis ütleb kultuuriilma jüngrite südame-tunnistus. Ja me näeme, et kõik kuulsamad geeniused, kirjanikud, teadusmehed ja iseäranis poeedid, on alati loomile kaasa tunnud. See on arusaadav, sest kas võib mõni röövel, lihunik ehk jahimees tõelik loomade seltsiline olla. Kas on kunagi lihunik loodusilust ehk loomade graatsiast vaimustet. Kas on jahimees kunagi luulet loonud, mis on pühendet loomade armastusele ja kaastundmisele. Ei need koledad inimesed, „inimesed“ jutumärkes, neil pole inimsust, armastust ühegi ilusa looma ega linnu vastu. Ja kui neis ärkab mõnikord armastushoog loomade vastu, siis on see ajutine, mis ilmub momentaalselt rõõmsa tuju ehk viinajoomise tagajärjel ja kaob jälle momentaalselt . . . Neil inimesil puudub tõsine, südamlilik armastus loomade vastu . . .

Paljud ilma tähtsamad isikud nagu tähendasime, on loomile sümpaatiat avaldand ja loomakaitsele kaasa tunnud. Nii Plato, Pythagoras, Plutarchos, Ovidius, Seneca, Tertullianus, Montaigne, Struve, Voltaire, Rousseau, Linné, Franklin, Schiller, Byron, Schopenhauer, Leo Tolstoi.

Nii näeme, kui hää järjel on loomakaitse probleem väljamail. Kui Eesti tahab Lääne-Euroopaga, kogu kultuurilmaga ühist rada käia, ei tohi selles suhtes taha jääda. Ei milgil tingimusel. Ka meil Eestis peab kord, loomakaitse idee kultuuri tegurina aset leidma.

René Ode.

Noorsooliikumine väljamail.

I. Soome

Sellal, kui Vene (ja teda jälgiv Eesti) noorsooliikumine pea täiesti poliitilise lipu all arenes, oli Soome noorsugu sellest täiesti vaba, millega seletetav poliitilise radikalismi puudumine Soome praeguseski noorsoos, kes, üsna vastuoksa, tihti õige konservatiivseid kalduvusi avaldab. On see ju ka arusaadav, sest sääl pole noorsooliikumine pea kunagi „põrandaaluseid päevi“ näinud, väljaarvatud puhtrahvuslik ja nõrgasti edustet poliitiline ala (Vene surve päevil). Soome Koolinoorsoo Liidul, kes tegutseb juba mõnisteist aastat, on alati võimalus olnud avalikult tegutseda. Seda enam noorsoo Karskuse ja Spordi liitudel. Mul on käepärast tarvitada Soome õppur-ühinguis 1910—1912 aastal päevakorral olnud küsimuste nimekiri, ja pean ütlema, et see väga palju erineb meil päevakorral olnud küsimusist. Õige palju näib sääl niisuguseid küsimusi olevat, nagu: Miks käime koolis? Kas on sünnis õppuril kanda keppi? Kas on õpilase elu häa? jne.

Praegu on Soome õppiv noorsugu koondunud kolme tähtsama ülemaalse liidu ümber. Need on: Karskusliit (S. O. N. R.), Koolinoorsoo Liit (S. K. N. L.), Spordi liit (S. N. L.) ja „Noore Jõu“ liit (N. V. L.).

A. Soome Õppiva Noorsoo Karskusliit.

(Suomen Opiskelevan Nuorison Raittiusliitto — S. O. N. R.)

Vanem Soome üleüldisist koolinoorsoo organisatsioonest on karskusliit, mis 1906 a. Üliõpilaste karskusühingust välja kasvas, kuna ligemaid eeltöid juba aasta varem tegema hakati. Juriidiliselt töötab S. O. N. R. Üliõpilaste Karskusühingu hõlma all edasi. Liit seisab koos üksikuist osakondist, mis asuvad koolide juures (harva tuleb ka koolidevahelisi osakondi ette) ja mida ühendab 10-ne liikeline Helsingis asuv kesктоimkond. Kohtades, kus mitu osakonda ligistikku (linnades), võivad need ka endi vahelisi kohapäälseid keskkorraldusi luua, kuid kesктоimkonnaga läbikäimine sünnib siiski igalühel üksikult (vastandina meie Keskliidule). Liidu kõr-

gemaks võimuks on kongress, mis vähemalt kord aastas (harilikult suvel) kokku astub, üldkõsimusi käsitab ja kesktöimkonna valib. Kongressile saadab iga osakond 50 liikme päält ühe esitaja.

S. O. N. R'i oli oma häälekandja „Põhjantähti“, mis alguses Üliõpilaste Karskusühingu väljaandel ilmus, kuid S. O. N. R. tekkimisel sellele üle läks. 1919 a. suvest saadik seisab ta majanduslilil põhjusil¹⁾. „Põhjantähti“, ilmus alguses 12, pärast 9 korda aastas 12 ja 24 leheküljelisena, sisaldas pääle karskussisuliste kirjutuste ka üldkultuurilisi ja enesekasvatussisulisi artikleid, täites järjekult ka Soome koolinoorsoo üleüldiseid tarbeid. Kuna temas terve rida vanemaid karskus- ja seltskonna tegelasi kirjutasid, siis oli ta üsna tuumakas ja huvitav.

S. O. N. R. aastakoosolekud esinevad suuresti meie kongressidest, mahutes eeskavas hulga muusikalisi ja spordi palu, alatise ekskursiooni ligemasse ümbrusse jne.

Revolutsiooniaeg mõjus tuntavalt halvavalt, nii et liigete arv märksa kahanes. Veel praegugi võitleb ta elu ja surmaga, seda enam, et praegu, mil keeluseadus Soomes maksmas otsekohene tööala nagu puuduvat näib.

Ligema pildi S. O. N. R. tegevusest aastal 1906—1918 annab alamalseisev tabel, mis ilma kommendaariatetagi küllalt selget keelt kõneleb.

A. Juhanson.

VI Põhjamaade koolinoorsoo kongress²⁾

peetakse sel suvel „Concordia“ Valitsuse otsuse põhjal Lõuna-Daanis juuli kuul ära. Eestist sõidab sinna loodetavasti paar esitajat.

Augusti keskpaigas on Norra Björnsonliidul (vanem koolinoorsoo organisatsioon Norras) Kristianis rahvuslikud pidustused, kust kõigi Põhjamaade, muu hulgas ka Eesti, koolinoorsoo esitajad osa võtma kutsutakse.

A. J.

1) Harilikult levis ta umbes 1500—2000 exenplaris, nii et „Üudismaal“ sama paljusis exempl. levides väga kurta ei tarvitse, kui arvesse võtta S. O. N. R. liigete arvu (vaata tabelit).

Aasta	Osa- kondi	Liikmeid :			Kõigist õpilastest Liidus 0,0	Koo- s- õlektud õhtuid	Sissetulek		Väljaminek		Vahe.		Aastakoosoleku aeg ja koht.	
		Õpe- tajaid	Üi- õpilasi	Õppu- riid			Kokku	m.	p.	m.	p.	m.		p.
1907													Hämeenlinna 5 ja 6 VI.	
1908	74	116		5902	6018	67,2	436	123	19584	24	15641	90	34	Hamina, 13 ja 14 VI Esitajaid 95.
1909	75	93		6222	6315	58,6	392	93	19504	91	67281	39	53	Jüvaskülas 11 ja 12 VI.
1910	78	96	368	6696	7160	47,7	443	99	10983	71	5791	24	47	Helsing 25 ja 26 VI Esitet 41 os. 91 saad
1911		106	321	6773	7200	47,2	441	129	5020	82	6503	15	33	Lappeenrand 16—19 VI 104 esitajat
1912	83	138	338	6668	7140	52,2	635	80	17613	36	16095	56	80	Lahiti 11—13 VI. 96 esitajat.
1913	86	144	228	6341	6713	66,14	524	90	28793	46	27781	74	72	Joensuu 28—30. VI Esit. 48 os. 98 saad.
1914	86	175	240	5987	6352	68,69	570		11970	88	10876	14	74	Kotkas 28 VI—1 VIII
1915		1			6300									Kuopios 26—28 VI Esitet. 43 os. 72 esit
1916	72	191	272	6348	6811	63,08	526		10675	60	9248	96	64	Vaasas 6—9 VI 1
1917														Tampere 5—10 VII
1918	62	41	152	2338	2531	—	93							

Reisimuljed Norrast.

„Uudismaale“ kirjutanud Martti Forsman.

I.

Et otsekohene ühendus Eesti ja Skandinaavia maade koolinoorsoo vahel keelelisil põhjusil väga raske, siis julgen pakkuda enda vahetalitust ja esitada mõnda tähelepanekut oma reisilt Norras läinud jaanuaris, mis vist „Uudismaa'gi“ lugijais häratab elavat tähelpanu ja huvitust.

Tahan kõigepäält möödamannes tähendada, et mu reisi- sihiks oli „Concordia“ Skandinaavia abitoimetuste asutamine. 19. jaanuaril korraldeti Kristiaanias Soome-Norra piduõhtu (illanvietto — „oleng“), mis õige hästi õnnestas. Kuid ei pea tarvilikuks seda siinkohal ligemalt seletada. Katsun esitada tähelepanekuid Norra koolinoorsoo püüdeist ja võitlusist.

Õpilaste ja õpetajate vahekorid ei ole Norras viimasel ajal nii häa, kui see soovitav oleks. Selles on süüdi mõned paragrahvid selle maa keskkooliseaduses. Suvel 1918 peeti Kristiaanias ühes Björnson-Liidu aastakoosolekuga Norra keskkooliõpilaste esitajate kongress ära, kus otsustati pöörata haridusministeeriumi poole palvega, et keskkooliseadusest kõrvaldetaks need paragrahvid, mis piiravad ja keelavad õpilaste enesemääramise õigust. Selles seaduses öeldakse muu seas: „Õpilased argu asutagu ühinguid isekeskis ilma rektori (direktori) lobata“ ja „Õpilased peavad kõiges, nii koolis kui väljaspool seda pidama kooli korda ja organisatsioon puutuvaid ligemaid määrusi, mis kusagil koolis on“ Norra õpilased ei tahtnud esiteks seda, et nende ühingud on kohalise ülemuse — rektori meelevalla alused ses suhtes, et rektor võib otsustada, kas nad on üleni õigustet tegutsema või mitte. Teiseks ei võinud nad õigustada paragrahvi, mille järele õpilased peavad alistuma koole poolt antavaile ligemaile korra- ja ühingute kohta käivaile määrusile ja mille järele rektor võib piirata sõnavabadust, määrata koosolekute aega j. n. e.

Õpilaskongressi märgukiri lõppes järgmiste nõudmistega:

- 1) Täielik ja piiramatu sõnavabadus;
- 2) Õigus ise määrata koosolekute aega ja kohta;
- 3) Õigus kõigil ühinguil pidada endi tahtmise järele koosolekuid nii sügis- kui kevadpoolaastal.

Nõudmised avaldeti Kristiaania ajakirjanduses, mis vana- meelne „Aftenposten“ („Õhtuleht“) välja arvatud, vastavaile või-

mele nende hääkskiitmist soovitas. — „Dagbladet“ („Päevaleht“) kirjutas muu seas: „Neid meist, kes veel ei ole liiga vanad, et mäletada oma kooliaega, pahandab praegugi veel rektorite kontroll õppurühinguis. Me ei saanud endi ühinguis millestki kõnelda, kõnelemata usu kriitikast ja muust sarnasest, ja juhatajad pidasid ikka endi kohuseks segada mõtetevahetussisse. Sellele alistusid õpilased varakult nurisedes, ülespidamises endile sageli liig paljugi lubades. Miks ei peaks noored, kes sirgumas meesteks, olemas õigustet endi keskis rääkima millest tahes? Just sel teel etendatakse mõtlemist ja vaimlisi harrastusi.“

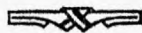
Aasta aega said Norra õpilased oodata vastust endi palvele. Vastus oli eitav. Haridusministeerium ei leia võimaliku olevat ühtegi muudatust kooliseaduses organisatsioone ja kooli korda puudutavais paragrahves ette võtta... Rektor kannab vastutust kõige eest, mis sünnib tema kooli seinte vahel, milleks tal ka vastavad õigused ja võim, eriti nüüd, kus meie keskkoolides on nii mees- kui naisõpilasi. Ühinguil on suur mõju õpilaste arenemise päale, samuti seovad nad neid ligemalt kooliga. Sellepärast soovitav, et ühinguile ei tehtaks suuremaid takistusi, kui tarvis. Kuid rektor vedagu piirid kohaliste olude ja alati vahelduvate õpilaspõlvede laadi ja iseloomu kohaselt. Nii lühidalt vastuse sisu.

Ülaltoodud vastuse puhul kirjutab õpilane Finn Eliassen „De Unges Forbund“is¹⁾ muu seas järgmist: „Kas peame meie, keskkooliõpilased, siis alla andma? tunnistama, et see pähkel oli meile liig kõva purra? — Ei iialgi! Meie, tulevased kiriku- ja koolinõunikud, lektorid, rektorid ja professorid, meie ei anna iialgi alla! Me tormame alatasa edasi. Kuid uued sihtjooned ja talitusviisid tarvitusele! Siht on püsiv: müür rektori ja meie vahele 1918 aasta nõudmiste põhjal.“ Samuti jutustab Eliassen, kuidas ühes koolis päale rektori vahetuse uus juhataja eeskava enne ettekandmist endale kontrolleerimiseks ja hääkskiitmiseks nõudis ja koosolekute aega lühendas.

Järgmisel korral räägin muljeist, mis jätsid poliitilised ja sotsiaalsed harrastused Norra õpilaste keskel.

Helsingis, aprillis 1920.

Soome keelest A. J u h a n s o n.

1) De Unges Forbund (Noorte Liit) — Norra õppurite häälekandja. Tõlkija.

Kirjandusest.

Concordia.

Suomolais-Virolainen painos. Näytenumero. Joulukuu 1919.

Skandinaviska upplagan. Provenummer. December 1919.

Nr. 1 ja 2-3 1920 (Soome-Eesti ja Skandinaavia väljaanne üheskoos).

Läinud suvel Vaasas, Soomemaal peetud Põhjamaade Noorsoo Kongressil tehtud algatus on vilja kannud: on ilmunud juba neli nummert «Concordiat», proovinummer kahes lahus väljaandes, esimene ja teine-kolmas ühisena kõigile Põhjamaile.

Soome-Eestikeelne näitenumber sisaldab eneses päale muu ülevaateid koolinoorsoo liikumisest Eestis V. Ernitsi ja A. Juhanson'i poolt, niisama ka Skandinaavia näitenumbris rootsikeelsena. Mõlemas numbris leiduvad ka kirjutused niihästi läinud suvise Vaasa kongressi kui ka Põhjamaa küllaste Eestis käigu kohta.

Proovinumbri eestikeelistes kirjutustes on palju trüki- ja sõnaseletusi palju komistusi.

Kuna nr. 1 on juba «Uudismaas» arvustatud, ei puuduta ma seda. Peatan vähe nr. 2-3 juures. Siin paistab kõige rohkem silma Eesti-Soome osa ülekaal Skandinaavia osa vastu (34 ja 14 lhk.), Eesti-Soome osas jällegi Soome ülekaal Eestiga võrreldes (24 ja 10 lhk.), kus juures Eestist saadetud artiklid ühtegi pole (neid on Helsingisse saadetud vähemalt kolm), vaid ainult tõlked Soome, Rootsi ja Norra keelest. Samuti domineerib Skandinaavia osas Rootsi keel (8 lhk.), kuna Daani keelel $3\frac{1}{2}$ ja Norra keelel $1\frac{1}{2}$ lhk. ruumi on; Islandi keel selles numbris ei esinegi.

Need asjaolud panevad juba mõtlema. Niihästi päätoimetus Helsingis kui ka abitoimetused mujal peavad niisugust ühekülgsust katsuma kõigi abinõudega ära hoida. Loodame, et nad seda teevad ja et meie õppurkond ka sedagi oma häälekandjat kaastöö poolest unarusse ei jäta.

Mis puutub üleüldisse „Concordia“ sisusse, siis on Eestist saadetud kirjutused kõige faktilisemad. Soomest ja Skandinaaviast tulnud artiklid käsitavad aga muidgi küsimusi: rahvuspoliitilisi, kultuuraloolisi ja koguni kirjanduslikka. Ka on neis rohkem meeololuulet, isegi hästi õnnestunud värse. Näib ka olevat kalduvusi usuliste küsimuste käsitlemiseks, kuna käremeelsemat laadi ühiskondlikud küsimused

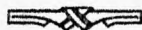
vähem vastukõla leiavad. Tulevikus kavatsetavad Eestist tulnud kirjutused avaldada peamiselt Soome- ja Rootsi keeltest ja vastupidi: oma olude kohta on võõras keeles kergem lugeda, kui võõraste, kuna viimaste üle jällegi omas keeles kergem on lugeda.

Et meil Soome keelt juba teatava määrani tuntakse õppurkonnas, siis on loomulik, et soomekeelsed kirjutused meil lugijaid leiavad. Tahaksin aga loota, et meie õppurkonnas leidub isikuid, kel jatkuks isu ja julgust asuda ka Skandinaavia keelte kallale. See pole kuigi raske: Saksa ja Inglis keele toetusel on nad umbes sama kerged õppida, kui Soome keelgi.

Skandinaavia keelte tundmist on meil praegu mitmel alal väga tarvis, ka noorsoolegi (Põhjamaade noorsookongressid, ajakirjad ja kirjandus!) Seda enam on seda tulevikus vaja. Meil on aga senni väga vähe Skandinaavia keelte oskajaid. Nende arv peaks tingimata meil tõusma, ja hää oleks, kui sellele juba koolipõlves alus pannakse, sest siis on palju kergem ennast pärastpoole ses suhtes täiendada.

Kui „Concordia“ skandinaavia keelsed kirjutused mõndagi meie õppurkonnast avatleks Skandinaavia keeli lugema ja õppima, siis oleks sellega üks „Concordia“ põhimõtetest teostatud, muist „Concordia“ rahvusvahelist laadi ülesandeist siin pikemalt kõnelemata, kuna need kõigile tohiksivad enam-vähem selged olla.

V. E.

Ajakirjandusest.

(24 märtsist 10 aprillini 1920).

„Postimees“: № 91. 31. III. „Concordia № 1“ A. J. — lühike ülevaade. № 91. 31 III „Soome Koolinoorsoo Liit“ A. Juh. — mõned teated S. K. N. Liidu kavatsusist.

№ 101. 17. IV. „Noorsoo kevadpidu“. A. — ligem seletus Tartu „Noorte pühast“.

„Sotsialdemokraat“: № 75. 1. IV. „Soome Sild“ A. J. — teated Soome ja Eesti noorsoo läbikäimiskavatsusist.

№ 81. 11. IV. „Tartu õpurkonna elust“ T. W. — võib olla saamatu, võib olla ironiseeriv teateke Tartu „noorte pühast“ ja „Uudismaast“.

№ 94. 27. IV. „Kooliuuenduse eesmärkidest“ H. Viro. — huvitav ja asjalik kirjutus Eesti koolist.

„Waba Maa“: № 79. 10. IV. „Uudismaa“ № 1 ja 2“ — 1 —
häätähtlik, üksikuile puudusile osutav arvustus.

№ 79. „Concordia № 1“ — 1—.

№ 85. „Õpilaste suvekodude A.—s. — õpilaste suvekodude tähtsust ja tarvidust rõhutav kirjutus. Teisend T. E. Koolinoorso Liidu poolt Tartu Linnavalitsusele saadet märgukirjast.

„Päevaleht“ on viimasel ajal iseäranis palju noorsooküsimusega tegemist teinud.

№ 75. esitab keegi P. S. „Meie õppurite ringid ja ühingud“ nimelises kirjutuses õige kentsakaid ja tõelegi vastakäivaid arvamisi noorsoo organisatsioonide kohta. Näituseks: „... Viimane „ülemaaline“ õppurite konferents sündis ilma haridusministeeriumi teadmata. Mõned õppurkonnad kavatseda enesele isegi juriidilise isiku õiguseid saada, ilma et enesele selgeks teeksid, mida see mõiste enesesse mahutab, mida eeldab, kohustab, millest oleneb. Loomulikku teed — kooliringide kinnitust pedagoogika nõukogudes, koolidevaheliste ühingute haridusosakondades ja ülikirjlikes liitudes — haridusministeeriumis — on lausa ignoreeritud...“ ehk „... Lõpuks ometi kujuneb hiline tõeolu, et õpetajate eemalejäämine õpilaste ringide ja ühingute väljasuremise järeldas (!). Väljasuremise protsess aga on ühenduses kõiksugu moraaliliste, vaimliste ja füüsiliste küürakustega, mis seltskonna kanda ja ravitseda jäävad (tore mõte!)“ ...

Sellele järgnes terve rida õiendusi ja vastuväiteid.

№ 78 lükkab A. Juhanson ümber teate, nagu oleks „viimane ülemaaline õppurite konferents“ (2 Ü. Ö. N. kongress) ilma haridusministeeriumi teadmista ära peetud

№ 79 õiendab E-nt sama päälkirja all P.S. „küürakusi“.

№ 82 kaitseb H. Pärtelpoeg artiklis „Meie noorsugu ja õpetajad“ noorsooliikumist õpetajate süüdistuste vastu.

№ 77 „Üleriikline noorte päha“ Rmn. — sellekohaste kavatsuste populäriseerimine, kuigi selle ärajäämine siis juba peaaegu kindel oli.

„Kaja“: № 84. 18. IV. toob Joh. E'lt pikemas asjalikus kirjutuses noorsooliikumise alusjooned.

A. Lenotammi.

Provokatsioon.

„Kajas“ № 109 ilmus kirjutus Soome „Noore Jõu“ Liidust, milles raske pole ära tunda minu kirjutust samale teemile „Uudismaas“ № 3—4 lhk. 41 veidi muudetuna (kahjuks küll väga ekslikult muudetuna). Mis üllatas, oli see, et kirjutus minu allkirja kandis, ilma et mina sellest midagi teadnud oleks. On selge, et siin pahatahtliku provokatsiooniga tegemist, mille ülesannet kerge näha.

A. Juhanson.

Kroonika.

Elu Rakvere õppurkonnas.

Organiseerimisest arusaamiseks Rakvere õppurite keskel peab tundma olusid, millisesse asendet viimsed. Siin võib olla jutt vaid keskkoolest. Need on Rakveres: Viru Maakonna Reaalgümnaasium, omal eksisteerimisel vaid ühe klassi ellu saatnud, R. Haridusseltsi Naisgümnaasium — esimest aastat kõik klassid, R. Linna T. Keskkool viie klassiga ja Saksa Lütseum. R. Opetajate Seminaar asus ka senni Rakveres, nüüd kolis seikade sunnil Malla mõisa, jäädes Rakvere õppuritega kindlasse ühendusse.

Iseloomulik on see, et siinse meesgümnaasiumi kahes vanemas klassis kummaski vaid neliteist õppurit, aga organiseerimise päetöö koondub loomulikult nende käsisse. Ja ega säälgki kõik „töömehed“ ole. Hulk tööd jääb nooremi teha. Siis ei maksa ka hämmastuda, kui Rakvere organiseerimise suhtes teisist linnust on ehk taga, kes siinsele mõnele õppurille võivad vastu säada sadasid.

Rakvere õppurkonna organisatsioonide

aeglugu ei küüni kaugesse minevikku. Enne revolutsiooni elutsesid ainult põrandaalused intiimrühmad. 1917 a. tegevuspalavikus asutati ühinguid ja ringe hulgana, püsib neist ainult üks — „Viru Reaalgümnaasiumi Naturalistide Ring“ — seega vaneim Rakvere ringest. Tema töö on kaunis viljarikas, esiteks sellep. et siin on palju inimesi loodusteadlikkude huvidega, teiseks ka kaunisti jõude töö, mida näitab suur referaatide ja praktiliste tööde arv. Võib ka konstateerida selle ringi suurt mõju noorematesse liigetesse. Ta on suutnud hendale koguda hää puhtloodusteadusliku raamatukoo Vene, Saksa ja Eesti keelse (umbes 300 köidet). Liikmeid on ringil praegu umbes 80.

Teine, koolidevaheline ühing „Rakvere Keskkoolõppurite Ühing“, aauteti kevadel 1919. See on säädunud henda sihiks õppurite igakülgse arendamise väljaspool kooli, mille teostamiseks ta annab välja aegkirja „Kevadtuuled“ (senni ilmud 7 №). Aegkiri on omand puhtilukirjandusliku sisu. Paneb toime referaatkoosolekuid igasuguste teemade kohta. Mõned iseloomustavad näited: Henrik Visnapuu, Keelevõitluse aeglugu, Eesti 1919 a. lüürika, Moraal, Kauge Ida kunst ja kirjandus, Ühiskond ja kombus, Optimism ja pessimism, Inimene ja looming jne. Siin on nooremad õpetajad kaunis vastutulelikud, toetes ühingut referaatega. Ühing korraldab vaidlusõhtuid, näit. teemade kohta: Keeleuuendus, Naisküsimus jne. ja deklamatsioon-õhtuid. Ühingul on omal lugemistuba, avat igal õhtul, Eestis ilmuvi aeglehtede ja aegkirjuga; 270 köiteline raamatukogu Eesti, Saksa, Soome ja Vene keelne. Liikmeid praegu 165, neist 3 õpetajat.

Kolmas organisatsioon, „Rakvere Keskkooliõppurite Dramaatilise Ring“, asutat 1919 a. lõpul. Siht: Rakvere õppurkonna organisatsioonide rahaline toetamine (nende kasuks pidusid toime pannes) ja näitekunsti levitamine õppurite seas. On pannud selle aja jooksul terve rea pidusid toime. Hankis hendalle „kodu“, kus peetakse eestseisuse ja toimekondade koosolekuid ja näitemängu proove. Tegi lihavõtte pühade eel väljasõidu Tallinna 3 päevaks. Kavatakse korralda dramaatilisi kursusi. Liikmeid — 102.

Neljas — „Viru Reaalgümnaasiumi Spordi Ring“, — asutat 1920 a. algul. Alles noor selleks, et midagi teind oleks. Korraldab igapäeised spordi harjutused. Preparaatide hankimine käsil. Kavatsused tulevikus kaunis suured.

„Rakvere Õpetajate Seminaari Ühing“ (ehk küll linnast väljas, siiski allub R. E. K. L. Juhatusel). Siht üldhariduslik. Peetakse referaate, vaidluskoosolekuid. Antakse välja aegkiri: „Algaja“. Ühingul on sektsioonid: Loodusteaduse, Laulu j.n.e.

Need loeteld organisatsioonid ühes moodustavad R. E. K. Liidu, mille juhatus asub Rakveres, kuna Juhatusel osakond on Mallas.

Kunni 1920 a. veebruarini oli

suhe õpetajatega

kaunis hää, nimelt õpetajad olid päältvaatajad, ehk ei huvitundki õppurite liikumisest. Kaasa töötasid ühinguis vaid paar-kolm noort õpetajat.

Nüüd algas teine aeg. Rakvere Õpet. Ühingu pääkoosolekul refereeris is. Turp Eesti noorsoo liikumist ühenduses moraali langemisega, kusjuures ta eriti Rakvere õppurkonna

ebamoraalsust toonitas. Selle tagajärg oli, et koosolek järgmise resolutsiooni (umbes) vastu võttis: „R. Õpetajate ühingu pääkoosolek teeb eestseisuselle ülesandeks kutsuda ellu koolidevaheline komisjon, kelle ülesanne oleks noorsooliikumise silmaspidamine, juhatamine ja reguleerimine“. Sellega asi ei lõppendki veel. Natukese aja pärast oli Virumaa Õpet. Liidu Kongress Rakveres, kus üles võeti ka noorsogliikumise küsimus. Säärne resolutsioon on hullem: „V. O. L. Kongress tunnistab õppurite sennise liikumise väärriks, ja kui see jätkub, siis ainult õpetajate juhatusel all“. Kuna teine resolutsioon, tervitada noorsoo liikumist ja toetada seda kaastööga, tagasi lükati.

Nagu näha eelöeldust, on Rakvere õpetajad otse oppositsioonis õppurkonnaga. Kui neid kutsutakse kaastöötama ühingu, siis ei ole neil aega, kui on tarvis aga juhataja, reguleerija tulla, siis ollakse kohe valmis. Rakvere vanemad õpetajad on suured „kuldse Kungla aja“ harrastajad: sääli olnud kõik ideaalne, ja mis pääasi — moraalne. Nüüd aga ilmuvad ilm hukka. Noorte ühingu õpetajate antimoraalsuse pesad, sääli räägitakse ju avalikult naisküsümusest, pärivusest ja isearanis „keele solkimisest“ jne., noored kirjeldavad omas hääle kandjas vaid kirglikkust jne.

Rakvere Koolinoorsoo Liidu Juhatus reageerus neile õpetajate otsusile järgmise resolutsiooniga, mis avaldeti ka ühel häälel hääks kiideti kõikide R. organisatsioonide üldkoosolekuil: „R. E. K. L. J., olles kõigiti informeerit õppurkonna liikumises, ei näe viimases midagi antimoraalist, ent pigemini vastupidist, protesteerib sarnaste mõtteavalduste vastu õpetajate koosolekul ja kongressil, ja tunnistab tarbetumiks igasugused kontrollimis- ja juhatajaskomisjoonid, valit neist õpetajaist, kes ise oppositsioonis õppurkonnaga“.

H. B.

Pilk Tõrva reaalgümnaasiumi õppurkonna ellu.

Tõrva reaalgümnaasiumis on avatud alles viis klassi, aga sellele vaatamata on õppurite arv küllalt suur, nimelt 200 ümber. Teda võib peaaegu kõige lõunapoolsemaks Eesti erakeskkooliks lugeda, just „mulgimaa“ südames.

Läinud aasta kevadel ei olnud siin noorte ettevõtete vastu nii suurt huvi kui mujal. Muidugi tuleb seda ka sellega seletada, et hulk õppurid sõjaväljale läksid: Oli tarvis Viljandi Maakonna Õppi-

va Noorsoo kongressile saadik saata ja valiti ära, aga ei tea mikspärast ta minemata jättis. Vabanduseks tõi ta lapsiku põhjuse: „kuue krae olla ära rebitud“. Nagu näha ei olnud vale hästi läbi mõeldud ja õpparid, kellele mõjul se vast enam-vähem sündis, ei olnud kahses suhtes kuigi kaasaitlikud.

Nii loiuult lõppes asi tol korral. Mis ajast, see arust! Sügisel algas elu värskemalt ja tunti voolule enam kaasa. Peeti sagedaid referaate, kus vaieldi kooliellu puutuvate küsimuste üle. Viimaks kippusid need referaadid tantsuõhtuteks, n. n. „jundamites“ üle minema. Tuli ette, et referaadil ainult mõnikümmend isikut oli — see kuiv asi ju ei huuvi kedagi, aga tantsul oli keerutajaid küll ja küll.

Taheti sügisel ka omavahelist ajakirja väljaandma hakata, aga, et selleks sündsad jõud kõrvale hoidusid, ei tea mispärast, jäi asi ainult kavatsuseks.

Detsembri kuul käis hr. Peel (Viljandi õppurkonna päätegelane) siin kõnet pidamas, aga et ta laupäeval siin juhtus olema, oli kuulajaid vähe, sest paljud sõitsid kodu.

Pääle selle kõnekoosoleku tundus nagu enam vaimustet, meeolu, aga see soikus pea.

Tõuget referaatidel käimiseks andis jaanuari kuul pectud kirjanuslik õhtu, kus kellegi oma kooli õppuri kirjanduslik teos ette loeti. Senni oldi ettekandega suurepäraselt rahul, kui autori ei teatud, aga kui välja tuli, et see heegi V klassi õppur oli, siis hakkasid kraaksumised ja arvustamised millega naisõppurid iseäranis toime said — kadeduse pärast või muul põhjusel. Pärastistele referaatele kogunes jälle osavõtjaid, lootes säält midagi „suuremat uudist“ kuulda, aga see vaibus pea.

Katsuti veel Rihard Rohti novellide kogu „Hing ja Veri“ ettekandega alustust teha, aga asjata osavõtjaid ilmus referaatidele niipalju, et sõrmedel võis kokku arvata.

Märtsikuul hakati P. Kirsi algatusel ja ettevõttel omavahelist ajakirja välja andma, mille esimene number samal kuul ilmus. Peaaegu sisaldas see ainult P. Kirsi töid, põhikirju, töökavu j. n. e., mis muidugi tööde puudusel sündis.

Oldi üllated ajakirja üle, mis peaaegu ootamatult ilmus ja järgmisel koosolekul tegi see palju kära, kus ajakirjale nime „ristiti“.

Sooviteti mitmesuguseid nimetusi, nagu „Lõke“, „Edu“, „Valgus“, „Julgus“ j. m., aga ühtegi ei arvatud kohaseks. Pääasi oli see, et sarnased nimed enamasti ikka kusagil olid ilmunud. Viimaks saadi ometigi selle suure asjaga toime ja „ristiti“ nimeks „Puhe“, mis päris uus pidi olema, aga ometigi seda ei olnud, sest seda päälkirja silmasin enne P. Kirsi novellide kogul, kust ennemini üks teos ette loeti. (Kirsi ennast, ei tea mis põhjusel, sel koosolekul ei olnud).

Kraaksujate poolt sooviteti nimeks „Siioni kannel“ ehk „Ristirahva pühapäeva leht“, mis muidugi koosolijate poolt välja naerdi ja

nad vaikima sunniti, võib olla ka selle pärast, et Noorsoo Liidu eesotsas sammujate poolt, millesse nad kuulusid, sarnast irooniat paljaks peeti

Nii siis saadi „suurist sündmusist“ üle, mis meil sedasama laadi olid, nagu neid mujalgi kuulus.

Teine ajakirja number, mis aprillikuul ilmus, on mitmekesisem ja näitab, et ikka kaasa elatakse, aga kes teab kui hästi! . . .

Võsa Vidri.

Ülevaade Tallinna Õ. N. Ü. Teadusliku ringi tegevusest 19¹⁹/₂₀ poolaastal.

21. märtsil s. a. peeti II Realkooli ruumides T. Õ. N. Ü. T. ringi II korraline pääkoosolek. Kokkukogunud olid pea kõik ringi liikmed, mida tavalikult pole.

Kell 1^{1/2} p. l. avab ringi juhataja E. Kant koosoleku, mälestades läbielatavaid aegu ja neid sihte, mis ülesseati ringi asutamisel. Kõneleja peatab pikemalt teaduse tähtsuse juures nii praktilises elus kui ka ilmavaate moodustuses. Kõneleja näitab, et teaduse siht on sama, mis meie olemasolul, sama, mis eetikal, kui tähtis on teadus ka eetikas — sest ka kõlblus allub ruumile ja ajale. Teaduselt ootame meie kõrgemat, mis inimene üleüldse võib saada. See parem ja kõrgem, kuis olnud rahvastel ja mis nad ühendand jumala mõistega, on hoopis suuremini koondund teaduse mõistes. Teaduse sihid langevad ühte loomulikkude püüetega — ta otsustab meie soove mitte oma tahtmise järele, vaid selle järele, mil meie ise ehitud — ja need on looduseseadused.

Koosoleku juhatajaks valitakse M. Ree, protokoll kirjutajaks is. Ühtigi, järgnevad juhatause liikmete aruanded ringi ja juhatause tegevusest, ringi majanduslikkust seisukorrast j.n.e. Juhatause aruandjana esineb R. Livländer :

Ringi pooleaastane (õigemini 4^{1/2} kuune), tegevus on üleüldiselt kehv, sest on tegutsend vaid juhatause liikmed. Tegevust see semestri takistand alaliste ruumide puudus ja vastutulematus seltskonnas. Sellele vaatamata, tehti, mis suudeti. Lühikese aja jooksul on väike arv isikuid ärapidanud terve rea referaate, neist enne jõuluid :

- 1) E. Kant : Praeguse loodusteaduse perspektiivid.
- 2) E. Kant : Nietzsche õpetuse kriitika teaduse seisukohalt.
- 3) R. Livländer : Astronoomia arenemisajalugu.
- 4) A. Ohu : Soomesugu rahvaste häll I.

- 5) R. Livländer: Spektraal-analüüs astronoomia teenistuses (katsetega).
- 6) R. Livländer: Fotograafia astronoomia teenistuses.
- 7) E. Kant: Neljas dimensioon.
- 8) E. Kant: Jõulud — nende teaduslik alus.
- 9) E. Kant: Ajaarvamine, kalender ja aastapähid Hiinas.
- 10) A. Ohu: Jõulud vanas Eestis, ja käesoleval aastal:
- 11) E. Kant: Teaduslik töö ringis ja selle meetod.
- 12) R. Livländer: Koordinaadid.
- 13) A. Ohu: Soomesugu rahvaste hääl II.
- 14) R. Livländer: Andmed kuu kohta.
- 15) E. Kant: Monismi alused.
- 16) E. Kant: Egoism ja altruism.

Üleüldse 16 referaati. Koosistumised peaaegu järjekindlalt igal pühapäeval. Peale selle praktilised tööd analüütilises keemias I Realkooli ruumides. G. Schifferi juhatusel. Ringi ajakirja „Tellur“ on senni ilmunud vaid üks number (käsikirjas) — umbes 60 leheküljeli-sena. Aprillikuu keskel ilmub järgmine kašsiknumber umbes 120 lhk., mis loodetavasti palju tuumakam, kui esimene. Veebruaris kavatsetud Darvini ja Haeckeli õhtud on senni pidanud mitmesugustel põhjustel edasi jääma. Ringi liigete arv praegu 28, kuna ta algul oli 68. Nii on liigete arv kahanenud aritmeetilises progressioonis mille näitajaks — 10 põhjusi seks on ettetoodud mitu: liig kallis liikme-maks j. n. e.

Kavatsustest on senni läbiviimata eelmainit Darvini ja Haeckeli õhtud, mille kavad juhatusel poolt ammu väljatõtet ja mille eeltööd omal ajal olid käimas. Samuti läbiviimata on jäänud liigete rühma-desse jagamine intensiivimaks tööks.

Tuleviku lootused on palju kindlamad kui tegevuse algul, pealegi on oma oskust ja kaastööd lubanud paljud kohalikud õpetajad.

Uude juhatusse valitakse: is. M. Ree, E. Sahkenberk ja n. Kallipara.

Koosolek lõppes kell 3, 15 m.

G. L.

Õppurite Eneseharimise Rühm, Tartus 1915—1920.

Õppurite Eneseharimise Rühm võib tuleval sügisel viie-aastase mineviku päale tagasi vaadata. Harilikult ei ole viis aastat kuigi pikk aeg, eriti sääl, kus noorsooliikumisel 100-aastane ajalugu seljataga (Norras), kuid Eesti noorsoole on see peaaegu kõik! Kaugemale minevikku ulatab ainult väheste

organisatsioonide minevik. Ja mis ei ole meie viimase viie aasta jooksul üle elanud? Kahtlemata rohkem, kui harilikult aastasadade kestes. Loomulik, et siis ka organisatsiooni minevik, kes tegutsenud viimase viie aasta jooksul, on äärmiselt kirju, mitmekesine, muutlik, nagu ta on Öppurite Enesehari-mise Rühmalgi. Öieti raske on praegust Ö. E. R. tunnistada selleks, mis asutati sügisel 1915 ja mille 6 asutajast liikmest on püsinud alles ainult 2. Ja mitu korda on muudetud põhi-kirja ja nime! Kuid siht — see on alati kindlana püsinud, kuigi mitte igakord ühtmoodi formuleerituna, ja see siht on: kasvatada mõtlemaid, iseseisvaid kodanikke, kes oleksid varustet kõige praktilisemate teadmistega (vaata «Uudismaa» nr. 7—8—9 1919.).

Viiks liiga pikale puudutada üksikasjalisemalt ta tegevust ja ülespuhutud «küidulauleks» pean «Uudismaa» ruumi liig kalliks, mispärast lepin ainult tähtsamate faktide nimetamisega.

Septembris 1915 hakkasid 3—4 Tartu Aleksandri güm-nasiumi III kl. õpilast käsikirjalist ilukirjanduslikku shurnaali «Noorust» välja andma (milleks laenati eeskuju tolaljal samas koolis ilmuvalt «Nooruse Helinailt») — sisu poolest kehva ja välimuselt armetut, nagu see loomulik 13—14 aastaste III kl. kasvandikkude kohta. Kuid shurnaalist üksi oli vähe — see edendas küll ilukirjanduslist loomingut, tarvis oli aga ka täie-nenda teadusis. Selleks koguti paari vanema klassi õpilase õhutusel kellegi seltsimehe avaramasse korterisse 6 sama klassi agaramat õpilast kokku ja asutati ühing, valiti korral-daja — ja kõik, mis vaja, oli tehtud! Algas edespäidiseks tööks oli pantud. Veel samal koosolekul kuulati ühe vanema klassi õpilase ettekanne noorsoost ja haridusest ära, millele järgnes terve rida teisi, alguses pea iga nädal üks. Nii on kokku senni peetud 71 koosolekut, neist pä ä k o o s o l e k u i d — 13, referaate omilt liikmeilt — 38, referaate väljaspoolt — 15, vaidlusõhtuid — 5¹⁾. Kõige sagedamini on refereerind: A. Juhanson — 15 korda, J. Sutt (väljast p.) — 6 k.; K. Kesa — 5 k.; K. Urm ja V. Ernits — 3 k. jne.

Arvan, et üleliigne pole nimetada peetud referaate üksikasjalisemalt, kuna neis kajastub kogu tegevusaja meeoleolu ja harrastused, ühtlasi aga ka näitavad nad töö intensiivsust üksikutel perioodidel.

Referaatide nimekiri oleks järgmine: 4/XI 15: Haridus ja noorsugu — J. Johanson; 4/XI 15: Kalevipoeg — Puks-mann ja E. Adamson; 18/XI 15: Keskkooli mõju õpilaste

¹⁾ Arvud ei ole kõige täpipäälsemad, sest mõned tarvilikud dokumendid on kaduma läinud.

pääle — J. Sutt; 25/XI 15: Maade ülesleidmise ajalugu — A. Juhanson; 7/XII 15: Sotsialism ja tema tekkimine — E. J.; 13/XII 15: Tuglase «Meri» — N. Kiho (†); 18/XII 15: Ilmarikanto «Punane joon» — J. Mõttus; 17/I 16: Muinasjutt kopikast — E. Adamson; 30/I 16: Soomesugu rahvad Vene riigi rajamisel — A. Juhanson; 10/II 16: Arusaamine Jumalast — J. Sutt; 14/V 16: Eestlaste ajalugu — A. Juhanson; 14/IX 16: Eesti Rahvaluule — A. Juhanson; 26/IX 16: Sõda ja elukallidus — J. Sutt; 20/X 16: Põrandaalune Venemaa — J. Sutt; 2/XI 16: Skautism — A. Juhanson; 4/XI 16: M. Mõtslase «Kraavitajad» — K. Urm; 21/XI 16: Kapitalismi arenemine ja sotsialistliku seltskonna kord — A. Juhanson; 27/XI 16: Kerenski tormiline kõne Riigivolikogus (teksti ettelugemine ja läbirääkimised); 6/XII 16: Tuglase «Õõ» — K. Kesa; 18 ja 21/I 17: «11 päeva «Potjomkini» pääl» — K. Kesa; 25/I 17: Juhann Liiv I — A. Juhanson; 2/II 17: Lintropi «Hingeõnnistus» — A. Juhanson; 22/II 17: Utoopiline sotsialism — J. Sutt; 17/18 õpiaastal: Poliitilised parteid — J. Sutt; Vegetarianism — R. Ode; Kapitalism ja sotsialism — A. Juhanson; «Siuru» — K. Kesa; Knut Hamsun — K. Kesa; Meie noorsugu — A. Juhanson; Buddhism — A. Juhanson; 6/X 18: Majanduslik arenemine — A. Juhanson; 13/X 18: Eesti rahvaluule — A. Kauts; 15/X 18: Vaidluskoosolek «Siuru» kohta; 23/X 18: Vaidluskoosolek ainete kohta: 1) «Siuru ideaalse kirjanduse seisukohalt, 2) «Missugune on Venemaa tulevik»; 5/XI 18: Utoopiline sotsialism — K. Urm; 7/XI 18 Vaidluskoosolek boikoti asjus Saksa koolides viibivate Eesti õpilaste kohta; 10/XI 18 Poliitiline moment — J. Kärner; 22/XI 18: Poliitiline kirjandus revolutsiooni aastal — V. Ernits; 29/XI 18: «Noor-Eesti» — K. Kesa; 6/XII 18: Eesti rahvakunst — V. Ernits; 25/III 19: Dekadentism — A. Kauts; 28/III 19: Monism — A. Juhanson; 8/IV 19: Prantsuse revolutsioon — K. Loog; 27/IV 19: Kreutzvaldt ja Lembitu — Fr. Tuglas; 8/XI 19: Kunst algeliste rahvaste juures — K. Urm; 17/XII 19: Lääne-Euroopa kirjandus enne Dantet — A. Soom; 1920 a. peeti järgmised referaadid: Individuum ja demokraatia — A. Juhanson; Uus kombeõpetus (Mengeri järele) — A. Juhanson; J. Tõnisson Eesti kodanluse ainelise külje kindlustajana — H. Kruus; Egyptlaste ja Keltide poeesia — M. Jürna; Rooma kirjandus — A. Künnapuu; Kool ja kasvatus — H. Sule. Hamlet kultuurivaenulise tüübina — A. Juhanson ja Usk ja ühiskond — E. Pihlau.

Õ. E. R. poolt väljaantud kirjandusest oleks nimetada: 11 nummert käsikirjalist shurnaali (esvalt «Nooruse», pärast «Pürje» nime all), 3 ilukirjanduslikku albumi (schapirograferit), Mis on «Noorus» — lendleht (schapirogr.), A. Juhanson

son: Meie noorsugu, broshüür (schapirogr.), V. Ernits: Sissejuhatus kirjandusloosse (schapirogr.), kolm nummert õpilaste nädalalehte «Õppur'it» (schapirogr.), A. Kautsi luuletuskogu «Hõislehist Lennok» (schapirogr.) jne.

Liigete arv pole kunagi üle 50 tõusnud. Kongresses ja muist õppurkonna üleüldisist ettevõttest on Ö. E. R. alati elavalt osa võtnud. Tema oli ka nüüd juba igalpool läbilõõnud sõna «õppur'i» esimesena tarvitusele võtja, selle pärast teistega isegi lahinguid lüües.

Arvan, et toodud faktidest jätkub Ö. E. R. tegevuse hindamiseks.
A. Lenotammi.

Valga õppurite organisatsioonest.

Paar kuud tagasi oli Valga Eesti koolinoorsool kolm ühingut. Kaks neist taotles eneseharimise sihti väljaspool kooli, kolmas oli ja on praegugi — „koolinoorsoo karskusühing“. Kolmest ühingust moodustus lõppude lõpuks kaks, tähendab ühing „Tungal“ ja „Edu“ ühinesid üheks. Ühinemise põhjuseks oli asjaolu, et jõuti arusaamisele, et kahes ühingus töötamine tülikas on, sest mõlemilt poolt püüti takistusi teha üksteisele. Viimaks kuuldus ometi häält ühinemiseks. Tõusis siiski kahtlus selle kordamineku üle, sest mineval sügisel oli see küsimus päevakorral, kuid ei suudetud kokkuleppida. Nüüd aga, olgugi et mõned vastu olid, läks korda ühinguil ühineda. Nii on praegu Valga E. Poeglaste ja Tütarlaste keskkoolis kaks ühingut: „Karskusühing“ ja „Valga Eesti Koolinoorsoo ühing“ mis moodustus ühinemisel. Praegu on viimasel ühingul ligi kakssada (200) liiget. Ühingu liikmeks saavad õppurid keskkooli IV klassist alates.

Mis ühingute tegevusse puutub, siis ei ole selles suhtes küll midagi väga elavat. Pandi toime märtsi kuu keskpaiku „V. E. Koolinoorsoo Ühingu“ poolt „Säde“ saalis sega eeskavaga piduõhtu, mis kaunis siledalt korda läks. Kanti ette naljamäng „Vargad“, kahes vaatuses ja koomiline ooper „Kulupuu Juku“. Esines veel segakoor kolme lauluga. Pidust sissetulnud raha mõeldakse suuremalt jaolt raamatukogu ja spordiriistade muretsemiseks tarvitada.

Villem Sookamar.

Koeru õppurite ühing.

Ring asutati läinud aasta jõulukuu algul. Pääaegu kõik vanemate klasside õppurid, kes asjale kaasa tundsid, astusid ringi, kuna hiljem vaimustus kahanema hakkas. Tekkisid omavahelised tülid, mispärast paljud ringist lahkusid.

Õpparid olid mõttele õige vastutulelikud, toetades ringi nõu ja jõuga.

Ringi kavatsused, mis õige tähtsad koeru õppurkonnale, on kahjuks praeguste olude juures Koerus peaaegu mitteläbiiviidavad, nagu raamatukogu asutamine, korralikkude kirjandus- ja vaidlusõhtute toimepanek, Soome keele kursused j.n.e.

Ring annab shapirografeerit nädalkirja „Lõket“ välja. Mitmesuguste puuduste pärast on sellest ainult mõningad numbrid ilmunud. Nüüd on lootus „Lõket“ korralikumalt ja sisurikkamalt välja anda.

Tegevus ringis on rahvakooli kohta kaunis elav. Ärksamaid tegelesi on vähevõitu, kuid nüüd on juba rohkem huvi ringi vastu märgata. Liigete arv on 50 ümber.

Pääle pühi pannakse „Uudismaa“ hääks suurem korjandus Koeru õppurkonnas toime, mida ring omalt poolt määratud summadega täiendab.

F. T. E. V.

Eesti Koolinoorsoo Keskliidu Asemikkude Kogu II istang Tallinas 25 apr. 1920.

Esitét on Sekretariaat, Tallinn, Tartu, Rakvere, Viljandi, Haapsalu, Petser

Istangu avab ajutine juhataja J Kask.

Päevakord :

1. Avamine.
2. Alalise präsiidiumi valimine.
3. Aruanded.
4. Keskliidu korraldusse ja tegevusse puutuvad küsimused.
5. Keskliidu lipu ja rinnamärgi küsimus.
6. Noorte püha küsimus.
7. Lähikäimine väljamaa noorsooga.
8. Õppur-sõdurite albumi küsimus.
9. Kohil algatet küsimused.
10. Lähirääkimised.

Käesoleva aasta Asemikkude Kogu koosolekute juhatajaiks valitakse G. Noor ja J. Kask, sekretääreks — H. Brindfeldt ja A. Peel.

Sekretariaadi eestaja aruandest selgub, et Sekret. tegutses pääasjalikult As. Kogu I koosoleku otsuste elluviimisega, nagu ankeetlehtede kokkusääd ja laialisaat, liikmemaksu proportsiooni määramine Liitele jne. Tal on aga kaevata palju ringkonde Liitude loiu osavõtu üle keskorganisationsioonide otsusist; mitmed ei täida omi kohusid, mõned täidavad neid osalt, nii on senni saad vaid ühelt Liidult liikme-

raha ja kolmelt ankeet. Selle tagajärjel on aineeline seisukord äärmiselt raske

Ringkonna Liidud põevad ka ainelist kriisi. Mõnes kohas (Tallin, Tartu, Viljandi) on katsut mõõdapääseda sellest abirahade soetamisega kas Haridusministeeriumist, Maakonnavalitsusist, Linnavalitsusist, Koolijuhatusilt jne. On asutet ülelinnalisi raamatukogusid ja lugemistube. Suuri takistusi teeb maakonna Liitele koolide laialiõlek (Viljandi, Rakvere). Suhe õpetajatega on enamjaolt rahuloldav, isegi häa. Tartus loodi K. Liidu juure Vilistlaskogu, sama kavatseb ka Keskliit; Vilistlaskogud lubavad saada suureks toetajaks noorsooliikumisele. Tartus kavatsetakse asuta õpetajate seltsiga ühine lugemistuba.

Erandi õpetajatega suhtumises annab Rakvere, kus õpetajaid (vanemad kel suurem mõju, nooremist töötab mõnigi aktiivselt noortega käsikäes) õppurkonna liikumist antimoraalseks tunnistes, tahavad võtta ühingute juhatamise hendi kätte ja säada kontroll õppurkoosolekuile. Õppurid vastasid sellele ühehäälisele protestiga.

Takistusi teeb tööle ka ühingute killustumine (Haapsalu).

Keskliidu korraldusse ja tegevusse puutuvad küsimused. Otsustetakse registreerida E. K. Keskliit Haridusministeeriumis ühes Vilistlaskoguga.

Võetakse vastu sekretariaadilt kokkusäet As. Kogu kodukord. Sekretariaadi eestaja teatab, et Haridusministeeriumilt lubat 15000 margalise abiraha asemel vaid 3000 m. antakse. See määratakse terve nisti „Uudismaa“le.

Ka „Uudismaa“ on raskes seisukorras, ainelist toetust (laenude näol) on annud talle senni vaid Tartu. Ka kaastöid tuleb vähe väljaspoolt, mõnest linnast ühtgi. Levitustöö ei ole mitmes kohas korraldet küllalt hästi. Ainelise seisu ja vahest ka tööde puudusel ei saa „Uudismaa“ ilmuda korrapäraselt.

Otsustetakse: „Uudismaa“ toimetusele ja talitusele jätta vabadus reguleerida aegkirja ilmumistvõimaluse järele; määrata 20% maksu Noorsoo Pühade puhtaist sissetulekuist „U-le“; pöörata organisatsioonide poole üleskutsega korralda pidusid „Uudismaa“ toetamiseks; paremini hoolitseda levitamise eest ja rohkem toeta kaastööga.

„Uudismaa“ lahkunud toimetustliikme Kuusk'i asemelle kinnitatakse Reintal, talitustliikme Raudsepp'a asemelle Karuse, toimetuse kandidaatteks Juhanson ja Kerge.

Jlukirjanduslik album kavatsetakse väljaanda sügisel; sennised tööd on toimetusel luuletused. Tuleks pöörata kohil otse autorite poole üleskutsega kaastööks. Vanemist kirjanikest avaldas Tuglas nõusolu toimetusel olla abiks. Samuti vajab ilukirjanduslik album kirjastusühisust.

Kijastusühisuse ellukutsumine jääb Sekretariaadi hoole, kes sellele tööle võib asuda alles pääle Noorsoo Püha. Takistusi teeb juriidiliste isikute puude.

Õppur-sõdurite albumi väljaandmiseks kinnitatakse neljaliikmeline toimetus:

Pärt Unt, Meikop, Laane.

Album kavatsetakse ilmuda sügisel, korjates suve jooksul töid. Soomest tellitakse eeskujuks asjakohane album.

Et suvivaheajal ühendust säilida, otsustetakse asuta väikearuvised präsidiumid linna Liites eriliste volitustega.

Lipu ja rinnamärgi kavandite sissesaade on liig väike vaatamiseks, sellepärast otsustetakse pikenda tähtaeg kunni 15 maini, tehes suuremat kihutustööd kohil. Esimeseks auhinnaks määratakse 1000 mr. Sekretariaadile jääb õigus kutsuda kokku sellekohane Zuri.

Põhjamaade Noorsoo Pühaks Lõuna-Jüllandis ei ole mingisuguseid andmid. Liites Soome kirjandust tarvis olles, tellib sekretariaat seda Soomest sellekohaselle nõudmiselle.

Noorsoo Pühiks maakonnis on eeltöid teht pea igal pool. Sekretariaat astus samme ülemaaliseks pühaks, pidi aga loobuma sellest Teedeministeeriumi mitte vastu tulles.

Tartus on Noorsoo Püha 29 ja 30 mail, Tallinnas 6 ja 7 juunil, Rakveres — 6 ja 7 juunil. Jgalpool on eeltööd täies hoos, on kokkusäet täielikud kavad. Tallinnas kavatsetakse sel ajal sportvõistlusi, kust osavõtma kutsutakse õppurid kõigist linnust. Päevad on määratud Tartu, Harju ja Viru makonde pühiks, kuna nüüd maakonnis ka eeltööd käimas.

Otsustetakse määrata 10⁰/₀ maks Noorsoo Pühade puhtkasust Sekretariaadile, et niiviisi päästa viimane ainelisest hädast.

Lõpuks avaldetakse lootust, et Liitude vaheline läbikäimine paraneks, ja Liidud kohustuksid korralikumalt täitma omi kohusid kesksorganisatsioonide vastu.

H. B.

Noorile !

Noored! Teil on tihti ilusad mõtted ja aated sihiks! Vaimustusega haarame igast paremast, ilusamast mõttest kinni. Meil on nii mõnigi ilus idee noortsugu valdand, aga veel on olemas kõrge tendents, veel ilus väärtuslik töö olemas, see on — armastus, huvi ja kaitse loomile. Mis aitab kõik inimese haridus, teadus jne., kui ta on südametü, halastamatu loomi vastu. Mis kultuur see on, kui puudub looma ja linnu kaitse? See on mingisugune barbaarne metsrahvaste kultuur. Aga Eestis, kui tahame kultuurrahvas olla, peab ka loomakaitse töö edenema, sest see on praegu Eestis väga viletsal järjel, mis küll tõepoolest peaks paranema.

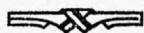
Noored! Esteetika ja humaansuse nimel loomade ja lindude armastuse tööle. Tulevik peab tingimata ilusam ja inimlikum olema. Seepärast kõik noored, kel on sümpaatia ja armastus loomade vastu, kõik kes on huvitet loomist, lindest, et kaitseks olla neile — astuge Tartu Noorsoo Loomakaitse Ühingu liikmeiks. Pühendagem oma kaasabi ühingule, et ka see ilus töö meil edeneks noorsoo seas.

Ja veel teised meie kodumaa noored! Miks tahate teie meist taha jääda. Kas ei peaks olema iga meie noore püüe, et meil Eestis kasvaks lahke, inimlik, kaastundlik noorsugu. Ja eriti teie Tallinna noored, kui meie elu keskkohas ja päälegi kus on asumas täiskasvanuil loomakaitse selts, miks puudub teil nooril sarnane organisatsioon. Jah kodumaa noorde igal pool, linnas ja mujal, astuge kokku ja asutage loomakaitse ühing. Ärge unustage seda ilusat ideed, vaid püüdke et ta kasvaks ja edeneks. Seks tööle, noored, ja seda palub Tartu Noorsoo Loomakaitse Ühing. Kus abi ja nõu vaja, seks pöörake tema poole.

Ühingu aadress on: Tartu, Pihkva tänav № 40-a.

Ühingu esimees René Ode.

Toimetuse järelmärkus. Et kultuuriinimene peab loomade ja looduse vastu inimlik olema on iseenesest mõistetav. Kus aga seda ei olda, on loomulik, et selle eest peab võitlema ja küsimust selgitama. See ongi loomakaitse seltside ülesanne. Ekslik oleks aga liialdades arvata, et loomakaitse idee niisugusena oleks mõni määratuma tähtsusega ühiskonda uuendav ja paremat tulevikku toov tegur. Ses mõttes jääb loomakaitse idee ikkagi taha ritta. See ei takista muidugi üksikuid andumast sellegi aate teenistusse. Argu aga seda kõigilt nõutagu.

Tänu.

Avaldame siinkohal Soome seltsimeestele **M. Forsman'ille** ja **A. Penttilä'lle** sügavat tänu annetuse eest 100 Soome marga suuruses.

„Uudisntaa“ toimetis.

Kirjavastused.

A. S. Tartus. „Need vist küll viimsepäeva märgid“ — liiga laialivalgav, uduseksmuutuv, selle tõttu arusaamatu.

G. L. Tallinnas, F. T. ja E. V. Koerus. Sissesaadet ülevaadet ilmuvad. Palume edespidi ainult paberi ühele leheküljele kirjutada.

R. O. Tartus. Avaldame ainult üleskutse ja „Loomakaitse kultuurina“, neistki viimase tublisti silutuna ja kärbituna. Kui tahate, et Teie saadetused ilmuvad, siis pöörake enam tähelepanu enda stiili ja asjade käsitusviisi päale, mis Teil äärmiselt lonkav, kurioosumiteni minev. Üleni huvitab see aine väheseid, eriti sarnasena, nagu Teie teda käsitate.

H. B. Rakveres. Mõlemad saadetused ilmuvad. Oleks soovitav, kui edespidi „Uudismaa“ üleüldisele tasapinnale vastavamas keeles kirjutaksite.

Võsa Vidri. Kärpisime isiklikkusi ja teravusi.

Villem Sookamar. Kuna Valgast juba kaks kirjutust ilmunud, avaldame Teie omast ainult tähtsamad kohad.

Kõigile kaastöölisetele. Viimasel ajal on toimetusele saadetud rohkesti väiklasest irisemisest ja ükssteise sihilikust mahategemisest kubisevaid kirjutusi. Toimetusel, kel käsitletavad olud tihti võõrad, puudub kontrollleerimisvõimalus, mispärast ta siis sarnaste tööde vastuvõtmisega, mis ilmaaegu poleemikat ja vaenu välja kutsuda võiksid, kaunis ettevaatlik katsub olla, neid kas hoopis avaldamata jättes, ehk vähemalt teravusi siludes. Edespidi palume erapooletumat ja asjalikumat informatsiooni tehtud tööst (Vaata „Uudismaa“ № 1, 1920, lhk. 7).

Toimetus.

Tegev toimetus: A. Juhanson, L. Leeman, H. Piller, L. Raudsepp, O. Reintal, A. Soom.

Vastutav toimetaja: *can. phil.* Villem Ernits.

Väljaandja: Eesti Koolinoorsoo Keskliit.

Toimetus ja talitus: Tartu, Riia tän. 2.

===== 6. ja 7. juunil 1920 a. =====

pannakse toime üleriiklised kooliõpilaste

Kergejõustiku võistlused

Tallinnas, „Kalevi“ platsil Gonsiori aias.

Kawa:

Laupäeval, 6. juunil.

1. Paraad.
2. 100 m. eeljooks.
3. Naisvõimlejad.
4. 400 m. jooks.
5. Odaviske.
6. Kaugushüpe hooga.
7. Diskus.
8. 800 m. jooks.
9. Barket-ball.
10. Piramiidid.

Pühapäeval, 7. juunil.

1. Paraad.
2. 100 m. lõpu jooks.
3. Naisvõimlejad.
4. 1500 m. jooks.
5. Teivashüpe.
6. 60 m. jooks (naistele).
7. Kõrgushüpe hooga.
8. Kuuli tõuge.
9. Kaugushüpe hooga (naist.)
10. Teatejooks (800+400+200).
11. Piramiidid.
12. Barket-ball.

Võistlustest osavõtta soovijaid palutakse endid aegsasti kirjalikult üles anda, äratähendades ala, millel esineda soovitakse. Ülesandmisi võtab vastu Korraldav toimkond. Tallinn, Linna Poeglaste Gümnaasium.

Korraldav toimkond.

Noorte püha.

Laupäeval, 29. mail s. a.

Kell 10 enne lõunat.

Õpilaste tööde näituse avamine (kõnedega).

Näitusel : maalid, käsitöö, kollektsoonid jne. koolis ja kodus-
tehtud tööd.

Kell 10 enne lõunat.

Spordi võistlused.

Jooksud, hüpped, visked, jalapall jne.

Kell 4 pääle lõunat.

Pidu Wanemuises.

Näidendid, kontsert, segaettekanded jne.

Pühapäeval, 30. mail s. a.

Kell 1/210 hommikul.

Pidulik pongikäik

spordi platsile, lippe ja
muusikaga.

Kell 11 hommikul.

Spordi pidustus.

Väbaharjutused, võimlemine, mängud, võistlused.

Kella 5—6 p. l.

Lendavad kontserdid.

Kell 8 õhtu.

Muusika — kirjandusline õhtu.

Esinevad õpilased iseendi kirjandusliste teostega.

Maa koolidele ja õppurühingutele, kes Tartu ekskurs-
joonile kavatsevad sõita, soovitame seda just sel ajal teha.
Korterite ja linnaga tutvustamise eest hoolitseb T. E. Koolin-
Liit, kellele sõitjate arv tarvis ette teatada (vähemalt kunni
25. maini).

Tere tulles kõik, kes noored ja tahavad hõisata üheskoos
noorte kevadpeol.

T. E. K. Liidu „Noorte Püha“ toimkond.